

в Німеччині, на великі площі в палатках (це декілька тисяч), починають скандувати, співати, інтонувати досить прості слова молитви.

Список використаних джерел

1. Андрущенко В. П. Організоване суспільство. Проблема організації та суспільної самоорганізації в період радикальних трансформацій в Україні на рубежі століть: Досвід соціально-філософського аналізу. – К.: ТОВ “Атлант ЮЕМСі”, 2005. – 498 с.
2. Бистрицький Є. Посткомуністична філософія посткомуністичної доби // Євген Бистрицький // Політологія посткомунізму. – К.: Політична думка, 1995. – С.13–67.
3. Гилев А. Межэлитные взаимодействия в условиях “цветных революций” / А. Гилев // Вестник Пермского университета. Серия “Политология”. – 2007. – №2. – С.109–122.
4. Политический экуменизм [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.sobor2008-narod.ru/458-politicheskiy-ek.
5. Хоружий С. С. Очерки синергической антропологии / С. С. Хоружий. – М.: Институт философии, теологии и истории св. Фомы, 2005. – 408 с.

References

1. Andrushhenko V. P. Organizovane suspil'stvo. Problema organizacii' ta suspil'noi' samoorganizacii' v period radykal'nyh transformacij v Ukraini na rubezhi stolit': Dosvid social'no-filosofskogo analizu. – K.: TOV “Atlant JuEmSi”, 2005. – 498 s.
2. Bystryc'kyj Je. Postkomunistychna filosofija postkomunistychnoi' doby // Jevgen Bystryc'kyj // Politologija postkomunizmu. – K.: Politychna dumka, 1995. – S.13–67.
3. Gilev A. Mezhlitnye vzaimodejstvija v uslovijah “cvetnyh revolucij” / A. Gilev // Vestnik Permskogo universiteta. Serija “Politologija”. – 2007. – №2. – S.109–122.
4. Politicheskij jekumenizm [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupa: www.sobor2008-narod.ru/458-politicheskiy-ek.
5. Horuzhij S. S. Ocherki sinergijnoj antropologii / S. S. Horuzhij. – M.: Institut filosofii, teologii i istorii sv. Fomy, 2005. – 408 s.

Gaitan V. V., graduate student of philosophy department, National university “Odessa academy of law” (Ukraine, Odessa), Gaitan_vi@rambler.ru

Political ecumenism as a factor in the transformation of the former Soviet Union

The article provides the analysis of globalization as a complex vector geopolitical, ideological, cultural, and religious interactions. Political ecumenism is a strategy that was born in the bowels of the globalization trends of the West. Moreover, the political ecumenism is an eclectic mix of ideology, religion, political practices, as well as those universalist strategies that are targeted at a particular ideological religion, secularization. The secularization of religion is the elimination of religion, values and spiritual principles, that is, turning it in to work with the club, political action, forums, conferences, enabling the interpretation of religion as ideology and reduced cultural practices, which is easily correlated with the policy. Political ecumenism becomes one of the important directions, which is focused on the deformation of Orthodoxy in particular.

Keywords: policy, religion, culture, synthesis of religions, ideology.

Gaitan V. V., аспирант кафедры философии, Национальный университет “Одесская юридическая академия” (Украина, Одесса), Gaitan_vi@rambler.ru

Политический экуменизм как фактор трансформации постсоветского пространства

Предоставляется анализ глобализационных процессов как сложного вектора геополитических, идеологических, культурных, религиозных взаимодействий. Политический экуменизм – это стратегия, которая родилась в недрах глобализационных тенденций Запада. Более того, политический экуменизм – это эклектическая смесь идеологии, религии, политических практик, а также тех универсалистских стратегий, которые направлены на определенную идеологизацию религии, на ее секуляризацию. Секуляризация религии – это устранение из религии ценностных и духовных принципов, то есть, превращение ее в клубную работу, политические акции, форумы, конференции, которая дает возможность интерпретации религии как идеологии и редуцированной культурной практики, которая легко коррелирует с политикой. Политический экуменизм становится одним из важных направлений, которое ориентировано на деформацию православия, в частности.

Ключевые слова: политика, религия, культура, экуменизм, идеология.

* * *

УДК 94(73):327 Б. Обама

Годлевський М. С.
аспірант, Київський національний університет
ім. Тараса Шевченка
(Україна, Київ), MaxGodlevskiy@gmail.com

ЯДЕРНА ЗБРОЯ В КОНТЕКСТІ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ США ЗА АДМІНІСТРАЦІЇ БАРАКА ОБАМИ

Розглядаються зміни у зовнішній політиці США за адміністрації Барака Обами в контексті проблеми ядерного роззброєння і контролю над цим озброєнням. Головний акцент спрямовується на міжнародних ініціативах президента, спрямованих на подальше скорочення ядерних арсеналів, як одного з ключових компонентів реалізації зовнішньополітичного курсу країни. Барак Обама наголошує на необхідності співпраці провідних держав світу в контексті нових міжнародних викликів, пов'язаних з нарощуванням ядерної програми в КНДР, невирішеністю проблеми нерозповсюдження ядерних арсеналів та їх можливе використання терористичними організаціями в якості зброї масового знищення. Особливої уваги заслуговує зрив політики переважання і загострення відносин з Росією, яка є провідною ядерною державою та фактом відсутності відкритості в військових ядерних програмах Китайської Народної Республіки.

Ключові слова: зовнішня політика, США, ядерна зброя, Барак Обама.

Зовнішня і ядерна політика США періоду адміністрації ДжорджаБуша–молодшого були засновані на домінанті силових методів і зробили світ менш безпечним, ніж це могло бути при використанні вивірених і гнучких політико–дипломатичних методів. Тому, щоб уникнути подальшого скочування світової спільноти до існування в умовах гострої конфронтаційності необхідна була радикальна зміна всіх аспектів зовнішньої та ядерної політики Сполучених Штатів. Результатом стала перемога на президентських виборах 2008 року БаракаОбами, який поставив на порядок денний одну з найбільш всеохоплюючих, прогресивних і амбітних за історичним мірками програм в області роззброєння і контролю над озброєннями.

БаракОбама розробив цей план під час своєї передвиборчої кампанії, скориставшись досвідом багаторічної співпраці Сенатів і лідерів демократів, та іреспубліканців. У загальному і цілому намічалися неоганіперспективні форми і зміцнення двопартійного консенсусу щодо ключових пунктів плану БаракаОбами. Це стало можливим завдяки кільком факторам. Віхи слухають на рощання ядерної загрози, провал попередніх стратегій в даній області, розробкових концепцій, атакою прихильності до нового підходу, яку демонструє сам новообраний президент, та інші державні лідери.

Треба підкреслити, що Барак Обама мав намір розробити новий напрям в ядерній політиці, покликаний продемонструвати всьому світу, що США вірять у можливість ефективної роботи з повної ліквідації ядерної зброї. Він вважав, що це відповідає духу і букві Договору про нерозповсюдження ядерної зброї і сприятиме зміцненню режиму ядерного нерозповсюдження. Президент США також підтримав ініціативу чотирьох знакових “архітекторів ядерної політики США” – Джорджа Шульца, держсекретаря Рейгана, Вільяма Перрі, міністра оборони при Клінтоні, Генрі Кіссінджера, держсекретаря при Ніксонові Форді, і Сема Нанна, колишнього сенатора від штату Джорджія, які ще в січні 2008 року

закликали майбутнього президента до радикальних змін у ядерній політиці США. Згідно з їх пропозиціями, що містяться в статті “До миру, вільного від ядерної зброї” [18], метою Сполучених Штатів повинен бути “мир, вільний від ядерної зброї”. Не можна допустити, щоб ядерною зброєю володіли багато країни, врешті-решт, терористи. Першочергової майбутнього президента повинні зводити сядо наступних: повинні бути зроблені кроки щодо збільшення часу на попередження та вирішення на пуск балістичних ракет в ядерному порядку; необхідно відмовитися від усіх нині існуючих планів ракетних ударів, якщо залишилися з часу “холодної війни”; в усьому світі необхідно виробити максимально високі стандарти безпеки для ядерної зброї і ядерних матеріалів; необхідно посилити заходи контролю в рамках Договору про нерозповсюдження ядерної зброї, що перешкоджають поширенню передових ядерних технологій. У той же час ще будучи кандидатом в президенти Барак Обама заявляв, що Сполучені Штати підтримуватимуть свою здатність здійснювати сильне, безпечне і надійне ядерне стримування, але при цьому він не збирається санкціонувати створення нових зразків ядерної зброї [3]. Досить глибоко тематикою без’ядерного світу була досліджена великою групою аналітиків Федерації американських вчених спільно з Радою оборонних природних ресурсів і Союзом вчених за участю деяких незалежних аналітиків. Результати цих досліджень представлені в доповіді “До справжньої безпеки” [4], основним акцентом якої є вимога до майбутнього президента трансформувати ядерну політику Сполучених Штатів в напрямку без’ядерного світу.

Одними з перших кроків Барака Обами в контексті ядерної політики було закриття програми “Reliable Replacement Warhead” часів адміністрації Буша – молодшого, що мала на меті створення нових стратегічних ядерних боєголовок замість існуючих та початок переговорів з Росією щодо розробки договору про радикальне скорочення стратегічних ядерних арсеналів обох країн, можливо дорівня близько 1500 ядерних боєзарядів [7]. Треба зазначити, що важливою та якоюсь мірою визначальною стала промова Обами в Празі 5 квітня 2009 р., в якій він зазначив: “Сьогодні чітко з повною упевненістю проголошую прагнення Америки до агатися знищення всієї ядерної зброї на планеті з метою зміцнення миру і стабільності” [11]. Ця епохальна заява проголошувала фундаментальні зміни в ядерній політиці стратегії Сполучених Штатів. Президент підкреслив, що досягнення проголошеної мови гострою метою метивимагає терпіння і наполегливості.

У Вашингтоні вважали, що загроза загальної ядерної війни знизилася до мінімального значення, проте світ не став для США більш безпечним. З’явилася загроза застосування ядерної зброї на регіональному рівні в терористичних цілях. Тому прийнята в попередніх стратегіях політика стримування, заснована на ядерному протистоянні наддержав, повинна бути адаптована до нових умов. Таким чином прийнятий 6 квітня 2010 року

американським військовим відомством “Всебічний огляд ядерної стратегії США” фактично закладав основи нової ядерної стратегії Сполучених Штатів на наступні 5–10 років і найбільш довгострокову перспективу [9]. Нова ядерна доктрина Сполучених Штатів, за заявою глави Пентагону Роберта Гейтса, сфокусована на рішенні п’яти ключових завдань:

- запобігання ядерного розповсюдження і тероризму;
- зменшення ролі ядерної зброї в Стратегії національної безпеки США;
- збереження ядерного стримування і стратегічної стабільності при меншому рівні ядерних сил;
- зміцнення безпеки на регіональному рівні та виконання своїх зобов’язань перед союзниками і партнерами;
- підтримання ефективності ядерного арсеналу [1].

Основною загрозою ядерної безпеки США розглядається ядерний тероризм та лі зростання зацікавленості та активізації діяльності міжнародних терористичних організацій з отримання доступу до ядерної зброї. У зв’язку з цим підкреслюється необхідність активізації зусиль світової спільноти в протидію даній загрози, для чого першочергово слід забезпечити гарантовану безпеку зберігання, транспортування та використання ядерних матеріалів, зброї та критичних технологій, а в разі ядерного теракту – домогтися мінімальних втрат серед населення, зменшити ек ономічні втрати і прийняти жорсткі заходи щодо агресора. Іншою загрозою безпеці Сполучених Штатів визнано поширення ядерної зброї все більшої кількості держав. Перш за все це стосується Ірану та КНДР, які в порушення резолюцій Ради Безпеки ООН і міжнародних домовленостей продовжують реалізовувати національні ядерні таракетні програми, підтримуючи режим нерозповсюдження зброї масового ураження. При збереженні такої ситуації, як вважають у Вашингтоні, деякі країни, що не володіють ядерними потенціалами, швидше за все неможуть покладатися на сформовану в світі систему ядерного стримування і будуть змушені жити заходів до володіння ядерною зброєю аботехнологіями мийого виробництва, що викличе черговий виток неконтрольованого ядерного розповсюдження. В документі наголошувалося, що зміцнення стратегічного партнерства з Росією, а також наявність у США найпотужнішого в світі арсеналу високоточних систем неядерної зброї, досягнуті успіхи у створенні та розгортанні системи протиракетної оборони створюють умови для подальшого скорочення американських ядерних озброєнь і зниження ролі ядерної зброї в забезпеченні національної безпеки країни. У Вашингтоні зрозуміли, що виступаючи з даною ініціативою роззброєння, американська сторона в майбутньому може надійно забезпечити збереження свого глобального військової переваги на основі звичайних високотехнологічних озброєнь. Однак, як підкреслюється в документі, залишати ядерній зброї єдину роль засобу стримування від ядерного удару ще рано. Американське керівництво, як і раніше залишає за собою право на застосування зброї масового ураження в

надзвичайних обставинах, при яких виникає загроза життєво важливим інтересам Сполучених Штатів та їхніх союзників. Таким чином зберігається положення про те, що американські стратегічні ядерні сили наземного і морського базування і стратегічна бомбардувальна авіація залишаються головним засобом стримування ядерного нападу на США, їх союзників і партнерів.

Надалі стратегічну стабільність Сполучені Штати планують забезпечити насамперед за рахунок створення системи протиракетної оборони і засобів неядерного стримування, що включають звичайні озброєння. В "Огляді політики в області протиракетної оборони", яка вийшла одночасно з "Чотирирічним оглядом оборонної політики 2010 року"[10], Пентагоном визначено програму поетапного будівництва системи ПРО в Європі на найближче десятиліття, яка реалізовуватиметься незалежно від того, чи вдасться європейським державам створити власну систему і чи буде в неї брати участь Росія[2]. В документі аналізуються стратегія і завдання державної політики в сфері протиракетної оборони, ракетні загрози, стандарти оцінки бойового застосування, експлуатаційної ефективності та живучості американських систем протиракетної оборони. В унісон з Оглядом по ПРО в Огляді ядерної політики США 2010 року зазначається, що "зростання безпрецедентного за обсягом звичайного військового потенціалу Сполучених Штатів, значний прогрес в протиракетну оборону і ослаблення суперництва часів холодної війни дозволяють досягати цілей при значному скороченні рівня ядерних сил і меншій опорі на ядерну зброю"[9]. Це означало, що в найближчій перспективі в Сполучених Штатах слід очікувати нарощування зусиль як з удосконалення так і розробці нових зразків озброєнь різних класів.

Слід зазначити, що 22 травня 2010 президент США Барак Обама у своїй промові Військовій академії Вест-Пойнті оголосив про перегляд доктрини національної безпеки своєї країни, позначивши тим самим відхід від установок колишньої адміністрації, яка робила наголошення на односторонній превентивній дії на світовій арені, не чекаючи схвалення з боку міжнародних організацій[12].

Одним з найбільших досягнень адміністрації Барака Обами в сфері ядерного роззброєння стало "перезавантаження" американсько-російських відносин, на основі підписаної в Празі 8 квітня 2010 року нової угоди між США та РФ про стратегічні наступальні озброєння та скорочення ракетно-ядерних арсеналів (СНО-3) строком на 10 років[8]. Угода набрала чинності 5 лютого 2011 року, з моменту обміну сторонами ратифікаційними грамотами в Мюнхені на 47-й Конференції з питань політики безпеки[6]. СНО-3 замінив одне з найбільш значущих в історії угод в галузі роззброєння – Договір між СРСР і США про скорочення та обмеження стратегічних наступальних озброєнь від 31 липня 1991 року[19]. Крім того, з набуттям чинності нового Договору припинив свою дію і Договір між США і Росією про скорочення стратегічних наступальних потенціалів від 24 травня 2002 року[20]. В тексті

Договору згруповані конкретні домовленості з обмежень і граничним рівнів, а також положення щодо охоплення, розміщення, порядку зарахування, інспектування, переобладнання і ліквідації СНО, питання, пов'язані із заходами довіри, інформаційним обміном, використанням національних технічних засобів контролю, співпрацею з третіми країнами, набранням чинності, реєстрацією, можливим внесенням поправок і припиненням дії Договору, забезпеченням його життєздатності і ефективності. Таким чином, США і Росія в черговий раз наочно продемонстрували своє прагнення до масштабних скорочень СНО. Сторони домовилися на третину урізати сумарну кількість боєзарядів і більш ніж в два рази рівень стратегічних носіїв. Договір укладено в умовах наявності у сторін на даний момент цілком певних рівнів стратегічних оборонних систем. Зміна цих рівнів залишає кожній стороні право вирішувати питання про свою подальшу участь у процесі скорочення стратегічних наступальних озброєнь.

Але вже всередині 2010 р. в політиці "перезавантаження" намітилися проблеми, а головним "камнем спотикання" стали елементи американської ПРО в Європі. На зустрічі з президентом Медведевим в Гонолулу 12 листопада 2011 р. Барак Обама остаточно підтвердив, що США не будуть укладати з Москвою юридично зобов'язуючої угоди про неспрямованість проти Росії створюваної в Європі разом з союзниками по НАТО системи ПРО[14].

Варто зазначити, що після появи Обами та його команди з зовнішньополітичних питань в Білому домі почали активно говорити про використання дипломатії та "м'якої сили" для нормалізації відносин США з Іраном, в контексті її ядерної програми. При цьому в Сполучених Штатах Америки давно стверджують про те, що Іран не повинен володіти ядерною зброєю, і наголошують про свою готовність запропонувати стимули для того, щоб Іран відмовився від таких прагнень. В журналі "Foreign Affairs" в липні 2007 року Обама заявив: "На всьому Близькому Сході ми повинні використовувати американську міць для активізації американської дипломатії. Твереза і реалістична дипломатія, яка спирається на цілий ряд інструментів американської влади – політичної, економічної, військової – може принести успіх навіть при роботі з давніми противниками, такими як Іран і Сирія" [3]. Барак Обама та його адміністрація поклали сподівання на створення більш сприятливої ситуації у відносинах між США і Іраном у зв'язку з виборами в Ірані в червні 2009 року, але переобраний на наступний термін Махмуд Ахмадінежад активізував ядерну програму, що в свою чергу посилює небезпеку отримання Іраном ядерної зброї. Треба підкреслити, що виступаючи на Генеральній Асамблеї ООН у вересні 2010 року президент США заявив, що Іран має права і зобов'язання як член міжнародного співтовариства і тому повинен нести відповідальність, якщо не зможе дотримуватись цих зобов'язань[13]. Ситуація почала змінюватися після виборів президента Ірану в червні 2013 року, коли на посаду було обрано Хасана Роухані, який в свою чергу має великий дипломатичний досвід, насамперед, щодо ведення переговорів з ядерної програми. Зміни стали очевидні після того, як у вересні

2013 року під час візиту Хасана Роухані до Нью-Йорка на сесію Генеральної асамблеї ООН відбулася його телефонна розмова з президентом США Бараком Обамою, що знаменувало поновлення контактів на найвищому рівні між США та Іраном після перерви у 34 роки. Дипломатичний зсув у відносинах між Іраном і Заходом щодо іранської ядерної було закріплено на переговорах в Женеві 24 листопада 2013 року між Іраном та “шісткою” міжнародних посередників (США, Франція, Великобританія, Росія, Китай та Німеччина), за участю верховного представника Європейського Союзу із зовнішньої та оборонної політики Кетрін Ештон. У результаті Женевських домовленостей Іран погодився зупинити побудову ядерного реактора в Араку та надати ширший доступ міжнародним інспекторам на свої ядерні об’єкти [5]. На думку президента США Барака Обами, оскільки варіант відмови Ірану від власної ядерної програми в найближчій перспективі є малоімовірним, необхідно “розглянути всі варіанти і прийти до рішення, яке гарантує, що Іран не отримає ядерної зброї” [13].

В свою чергу знаковою та важливою стала промова Барак Обама від 9 серпня 2013 року на прес-конференції у Вашингтоні, де глава нинішньої американської адміністрації запропонував взяти паузу у відносинах Росії і США. “Ймовірно, для нас було б підходящим взяти паузу, переоцінити, куди йде Росія, якими є наші ключові інтереси, і відкалібрувати відносини так, щоб ми робили щось хороше для США і, сподіваюся, для Росії теж, хоча і визнаючи, що деякі розбіжності будуть і ми будемо не в змозі повністю їх розв’язати”, – додав президент США [16]. Таким чином, пояснюючи причини відкладеного візиту в Москву на початку вересня Барака Обами, треба зазначити, що вони пов’язані, зокрема, з відсутністю прогресу в діалозі з таких питань, як ПРО і контроль над озброєннями, в сфері глобальної безпеки. Росію і США також поділяють відмінності у військово-доктринальних поглядах, в тому числі в ядерній сфері. Свідченням тому стала “оновлена” ядерна стратегія США [17]. В червні 2013 року Білий дім схвалив третю за ліком після закінчення “холодної війни” модифікацію своєї ядерної стратегії. Основні положення цієї модифікації викладені у підготовленому Пентагоном спільно з іншими міністерствами і відомствами країни “Доповіді про стратегію застосування ядерної зброї Сполученими Штатами Америки”, оприлюдненому в червні, а також у військово-політичному розділі виступу президента Барака Обами в Берліні [15]. Аналіз “Доповіді про стратегію застосування ядерної зброї Сполученими Штатами Америки” показує, що американське військово-політичне керівництво зберігає свою тверду прихильність доктрині наступального ядерного стримування, що носить глобальний характер. Вона також послідовно проводить курс на посилення регіонального ядерного стримування з метою надання “ядерного прикриття” державам, з якими Вашингтон підтримує тісні союзницькі або партнерські військово-політичні та військово-технічні зв’язки. Згідно розглянутого документа, американське військово-політичне керівництво залишає за собою право застосовувати ядерну зброю тільки “в надзвичайних обставинах”. Проте практично воно може

реалізувати це право в будь-який час і в будь-якій точці земної кулі “для захисту життєво важливих інтересів Сполучених Штатів, їх союзників і партнерів” як у першому, так і в повторному ракетно-ядерному ударі. “Оновлена” ядерна стратегія зберігає незмінним і “значний контрсилового потенціал”, який передбачає нанесення ядерних ударів по військових об’єктах “з метою мінімізації можливості нанесення відповідного ядерного удару потенційним противником”. Це, по суті, означає можливість Сполучених Штатів ініціативно, в першому ударі піддавати такі об’єкти ядерному нападу. Доповідь Пентагону включає положення, що зачіпають Російську Федерацію і КНР. Так, намір Сполучених Штатів зберегти ядерну зброю на невизначений період часу обґрунтовується наявністю у Росії традиційної тріади стратегічних наступальних озброєнь. Прихильність США “оновленої” ядерної доктрини одночасно мотивується фактом модернізації ядерних, такі звичайних озброєнь Китайської Народної Республікою, атакож відсутністю відкритості в китайських військових ядерних програмах, які, як тверджується, здійснюються “в широких обсягах і швидким темпами”. У документі містяться положення, що безпосередньо стосуються й тактичної ядерної зброї. Пентагон збереже ядерні засоби “передового базування”, до яких в американському військовому відомстві відносять тактичні ядерні засоби, розміщені в Європі і Азійсько-Тихоокеанському регіоні в якості основи “розширеного ядерного стримування”. Так, американська тактична ядерна зброя залишатиметься на Європейському континенті доти, поки НАТО “не з’ясує умов”, які стануть підставою для зміни ядерної політики альянсу. Безсумнівно, в документі є і ряд модифікацій. Так, з’явилося положення про те, що США не стануть використовувати ядерну зброю проти міст, а будуть застосовувати його тільки проти військових об’єктів. Також задекларовано положення про “зниження опори” на ракетно-ядерні озброєння, які не підлягають і не підлягатимуть інспекційним перевіркам. Таким чином аналіз “Доповіді про стратегію застосування ядерної зброї Сполученими Штатами Америки” показує, що ядерний арсенал як і раніше залишається для Вашингтона важливим фактором стримування. Незважаючи на те що протягом останніх десятиліть в країні проводиться курс на створення нових зразків високоточної звичайного озброєння, здатних виконувати завдання, які раніше ставилися лише ядерним силам, повна відмова від ядерної зброї в даний час є неможливим.

Розглядаючи ядерну політику Сполучених Штатів Америки після приходу до влади адміністрації Барака Обами, треба зазначити, що міжнародні ініціативи президента, спрямовані на подальше скорочення ядерних арсеналів, показують, що американське військово-політичне керівництво прагне до скорочення кількості ядерних боєприпасів, але не на шкоду власній обороноздатності, що забезпечується за рахунок розвитку нових зразків високоточного озброєння як оборонного, так і наступального характеру. В свою чергу Барак Обама продовжує наголошувати на необхідності співпраці провідних держав світу в контексті нових міжнародних викликів, пов’язаних з

нарощуванням ядерної програми в КНДР, не вирішеною проблемі нерозповсюдження ядерних арсеналів та їх можливе використання терористичними організаціями в якості зброї масового знищення. Особливої уваги заслуговує зрив політики перебалансування і загострення відносин з Росією, яка є провідною ядерною державою та фактом відсутності відкритості ввійськових ядерних програмах Китайської Народної Республіки.

Список використаних джерел

1. Announcement of the Release of the Nuclear Posture Review [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.state.gov/secretary/20092013clinton/rm/2010/04/139929.htm>
2. Ballistic Missile Defense Review. February 2, 2010 [Electronic resource]. – Access mode: http://www.defense.gov/bmdr/docs/BMDR%20FACT%20SHEET%20March%202010%20_Final_.pdf
3. Barack Obama. Renewing American Leadership // Foreign Affairs. – 2007. – №4 July/August [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.foreignaffairs.com/articles/62636/barack-obama/renewing-american-leadership>
4. Federation of American Scientists, Natural Resources Defense Council and Union of Concerned Scientists Toward True Security. February, 2008 [Electronic resource]. – Access mode: http://www.ucsusa.org/nuclear_weapons_and_global_security/solutions/us-nuclear-weapons/toward-true-security-ten.html
5. Geneva Interim Nuclear Agreement Tracker [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.unitedagainstnucleariran.com/geneva>
6. Munich Security Conference 2011 [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.securityconference.de/en/activities/munich-security-conference/msc-2011/program/>
7. New Nuclear Weapons: Reliable Replacement Warhead. May, 2007 [Electronic resource]. – Access mode: http://www.ucsusa.org/nuclear_weapons_and_global_security/solutions/us-nuclear-weapons/new-nuclear-weapons-reliable.html
8. New Start Treaty [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.state.gov/t/avc/newstart/index.htm>
9. Nuclear Posture Review. April 6, 2010 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.defense.gov/npr/docs/npr%20fact%20sheet%20April%202010.pdf>
10. Quadrennial Defense Review 2010 [Electronic resource]. – Access mode: http://www.defense.gov/home/features/2014/0314_sdr/qdr/docs/QDR_as_of_12Feb10_1000.pdf
11. Remarks by President Barack Obama. April 5, 2009 [Electronic resource]. – Access mode: http://www.whitehouse.gov/the_press_office/Remarks-By-President-Barack-Obama-In-Prague-As-Delivered
12. Remarks by the President at United States Military Academy at West Point Commencement. May 22, 2010 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-united-states-military-academy-west-point-commencement>
13. Remarks of president Barack Obama to the UN general Assembly as prepared for delivery [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.unausa.org/ga/obama>
14. Remarks by President Obama and President Medvedev of Russia After Bilateral Meeting [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/11/12/remarks-president-obama-and-president-medvedev-russia-after-bilateral-me>
15. Remarks by President Obama at the Brandenburg Gate – Berlin, Germany [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2013/06/19/remarks-president-obama-brandenburg-gate-berlin-germany>
16. Remarks by the President in a Press Conference [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2013/08/09/remarks-president-press-conference>
17. Report on Nuclear Employment Strategy of the United States [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.defense.gov/pubs/ReporttoCongressonUSNuclearE>

mploymentStrategy_Section491.pdf

18. Shultz G.P., Perry W.J., Kissinger H.A. and Nann S. Toward a Nuclear-Free World. – The Wall Street Journal, January 15th, 2008 [Electronic resource]. – Access mode: <http://online.wsj.com/articles/SB120036422673589947>

19. Strategic Arms Reduction Treaty July 31, 1991 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.state.gov/www/global/arms/starhtml/start/start1.html>

20. The Moscow Treaty May 24, 2002 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.state.gov/t/avc/trty/127129.htm#1>

Godlevskiy M.S., post-graduate student, Kyiv National Taras Shevchenko University (Ukraine, Kyiv), MaxGodlevskiy@gmail.com

Nuclear weapon in the context of US foreign policy under the Obama administration

The article describes the changes in US foreign policy under the Obama administration in the context of nuclear disarmament and control over these weapons. The main focus is on the international initiatives of the president, aimed at further reduction of nuclear arsenals, as a key component of the implementation of foreign policy. Barack Obama stresses the need for cooperation among the leading countries in the world in the context of new international challenges related to the buildup of nuclear programs in North Korea, the unresolved issues of non-proliferation of nuclear arsenals and their possible use by terrorist organizations as weapons of mass destruction. Special attention should be reset policy failure and worsening of relations with Russia, which is a leading nuclear country and the fact of the lack of transparency in military nuclear programs of China.

Keywords: foreign policy, the United States of America, nuclear weapon, Barack Obama.

Годлевский М. С., аспирант, Киевский национальный университет им. Тараса Шевченко (Украина, Киев), MaxGodlevskiy@gmail.com

Ядерное оружие в контексте внешней политики США при администрации Барака Обамы

Рассматриваются изменения во внешней политике США при администрации Барака Обамы в контексте проблемы ядерного разоружения и контроля над этим вооружением. Главный акцент делается на международных инициативах президента, направленных на дальнейшее сокращение ядерных арсеналов, как одного из ключевых компонентов реализации внешнеполитического курса страны. Барак Обама подчеркивает необходимость сотрудничества ведущих государств мира в контексте новых международных вызовов, связанных с наращиванием ядерной программы в КНДР, нерешенностью проблемы нераспространения ядерных арсеналов и их возможное использование террористическими организациями в качестве оружия массового уничтожения. Особого внимания заслуживает срыв политики переагрузки и обострение отношений с Россией, которая является ведущей ядерной державой и фактом отсутствия открытости в военных ядерных программах Китайской Народной Республики.

Ключевые слова: внешняя политика, США, ядерное оружие, Барак Обама.

* * *

УДК 321:316.772.4

Зайдель М. І.

кандидат політичних наук, старший викладач кафедри політології, Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна (Україна, Харків), marina.zaidel@gmail.com

СИСТЕМА ОСОБИСТИХ ЗВ'ЯЗКІВ У ВЛАДІ НА ПОСТРАДЯНСЬКОМУ ПРОСТОРИ

Аналізується специфіка особистих зв'язків у владі в країнах пострадянського простору. Зазначаються особливості інституціоналізації та розвитку нормотворчості, що й визначили співвідношення формальних правил та неформальних зв'язків. Акцентується увага на вплив цих зв'язків у функціонуванні державної інфраструктури, виявляються загальні тенденції інституційної деформації. Значна увага приділяється українській специфіці та місцю особистих зв'язків у владі. Проаналізовані вплив адміністративних ринків та радянської системи міжособистих зв'язків як предтечі розбудови мережі особистих зв'язків у сучасності.

Ключові слова: особисті зв'язки, влада, інституціоналізація, інфраструктура держави, неформальні зв'язки, формальні правила.

Розбудова та відтворення системи особистих зв'язків у владі є ключовою ознакою, що забезпечує життєдіяльність, стабільність та непохитність політичних режимів, що зазнали деформації в процесі демократичної трансформації. Фактично особисті